

Trst, maj 1926.

Fran Žgur:

Zvečer.

Tiho, lahno noč prihaja,
gore so zavite v mrak;
tam od cerkvice, iz gaja
slišiš zvona glas sladak.

Zvezda zvezdi je soseda,
Bog gre v slavi čez nebo;
raziskuje duše, gleda
biljem živim v srca dno...

Rad bi zvezdo? Ali ktera
naj ti sveti v noč na pot?
Ako ti je v srcu vera —
k zvezdam duh dobi perot!

Janko Samec:

Deseti brat.

Z malho preko rame,
z drenom v trudni roki
dan za dnem korakal
je čez svet široki.

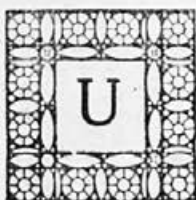
In zato se vračal
vsekdar je ob letu,
da bi odpočil se
na domačem svetu.

Videl je dežele,
srečal ljudstva razna —
a njegova duša
je ostala prazna...

Letos nista uzrla
več ga gozd in njiva —
Bog ve, v kateri zemlji
v zadnjem snu počiva?

Ivan Zorec :

Tri kraljične.

bog mladenič je šel po svetu iskat dela in sreče. Povsod se je ponujal v službo, ni je dobil, nihče ni zaupal neznanemu popotniku.

Preblodil je že pol sveta, prišel še v veliko kraljestvo in zvedel, da kralj potrebuje ovčarja. Služba bi bila še še, ampak strašno hudi zmaji, ki so se skrivali v neki pečini na planini, so raztrgali ovčarja za ovčarjem.

Mladenič se ni bal; sprejel je službo in gnal na pašo kraljeve ovce.

Spotoma je došel starega moža, ki je nesel težko breme in skoraj padal pod njim.

«Preveč si zaupaš, starček!» ga je ogovoril.

«Res je, kar zmagovati že ne morem več,» je mož sopibal.

«Čakaj me, odnašal ti bom,» se mu je ponudil in se oprtal s težkim bremenom.

«Kam pa greš?» se je starec oddihaval.

«Na planino.»

«Ni mogoče!» se je čudil. «Ali se ne bojiš zmaja?»

«Nič!»

Na razpotju sta počivala in se krepčala s kruhom in sirom, ki ga je ovčar imel s seboj. Preden sta se ločila, se je starec nasmehnil in rekel:

«Pogumen si in dober, škoda bi te bilo, če bi moral že danes umreti. Ná ta-le meč,» je dejal in potegnil izpod plašča ostro orožje, «z njim zmajju odsekaj glavo, samo oklepa mu ne rani in ne boj se ga!»

Mladenič se je zahvalil, a starec je zažvižgal in ukazal velikemu črnemu psu, ki je prievilil iz gošče:

«Pazi, z mladeničem pojdi in mu pokaži, pod katero luskino ima zmaj bakreni ključ do bakrenega gradu!»

Pes je kihnil, pomahljal s košatim repom in šel pred ovčarjem.

Ko sta prišla na planino, je prilomastil grozni zmaj in zahreščal v mladeniča:

«Čemu me motiš na moji planini, predrznež?»

Mladenič se ni kaj ustrašil, meč je zagrabil in z enim samim zamahom odsekal zmajju glavo.

Pes je veselo zalajal, skočil k mrtvememu zmajju in ovohaval neko luskino na srčni strani.

Tam je ovčar našel bakren ključ, pes je kihnil, zalajal in štekel, on pa za njim. Kmalu je prišel pred bleščoč grad iz samega bakra. Odprl ga je z bakrenim ključem in stopil v prekrasne sobane. Pregledal ga je od vrha do tal, našel v zakladnici polno bakrenega denarja in v hlevu konja rjavca, a nobene stvari se ni doteknil, le na vrtu si je utrgal tri zelo lepe cvetke, šel k ovcam in jih gnal domov.

Glas, da je premagal strašno zverino, je že pred njim prišel v mesto. Meščani so ga glasno slavili. Kralj ga je poklical predse, ga pohvalil vpricho vse gospode in mu dovolil, da je tiste tri cvetke podaril njegovim trem hčeram.

Danica, najstareja, zelo lepa in prevzetna kraljična, je prekrasno cvetko vrgla v kot; Zora, druga lepa kraljična, jo je malomarno položila na mizo, le Rosica, najmlajša in nemara najlepša, jo je vteknila v visoko vitko čašo in ji prilila vode, da ne bi uvenela.

Kraljična Rosica se mu je zelo prikupila.

Drugi dan mu je spet bilo gnati ovce na planino.

Došel je prav tistega starca, ki mu je dal še ostreji meč zoper še hujega zmaja in ukazal psu, naj kaže pot.

Zgodilo se je vse tako kakor prejšnji dan in zvečer se je vračal kot gospodar srebrnega gradu in konja belca, a kraljičnam je nesel še lepše cvetke.

In še tretjega zmaja je premagal, si pridobil zlat grad, konja rdečka in kraljičnam poklonil troje cvetk, ki jih lepših še ni gledalo človeško oko.

Kralj ga je močno pohvalil in kraljevsko nagradil.

Ko je naslednji dan gnal ovce na pašo, ga je spet videl starec in mu rekel:

«Vse tri zmaje si premagal, junak si, velik junak!»

Mladenič se je branil hvale in dejal: «Brez tebe jih ne bi bil premagal. Kako naj se ti zahvalim?»

A starec je odkimal in se zanimal:

«Ali veš, da imajo v mestu viteške igre in da dobi tisti, ki zmaga, eno izmed kraljičen? Zakaj ne bi poskusil tudi ti?»

«O, kraljične so za kraljiče! Kaj bi jaz — pastir!»

«Poskusi, ti pravim. Iz bakrenega gradu si vzemi rjavca in zdirjaj v mesto, pasel bom medtem že jaz!»

Mladeniču je ob misli na kraljično Rosico srce poskočilo, da je storil, kar mu je starec svetoval.

V prestolnico je od vseh strani prihitela množica vitezov in druge gospode, da bi videla viteško tekmo. Vse je občudovalo krepke junake, ki so se zbirali okoli bojišča, vse blagrovalo lepe kraljične.

Ko je kraljev glasnik oznanil začetek tekme, sta dva viteza vsak s svoje strani zdirjala na bojišče in se spopala.

Nastala je velika tihota; le hrzanje konj in žvenket orožja je bilo slišati. Kmalu je eden izmed tekmecev odletel s konja, glasni klici so pohvalili zmagovavca, močnega viteza, ki se je oziral še po drugem nasprotniku. A vsakogar, ki se je upal predenj, je vrgel s konja, tudi tri kraljiče iz sosednjega kraljestva.

Kraljična Danica, ki so ji, kakor so vsi videli, veljali vsi zmagovavčevi pogledi, je drhtela od samega razburjenja.

Nenadoma je pridirjal na iskrem rjavcu vitez v bakreni opravi in z bakreno sulico, nežno pogledal kraljično Rosico in se lotil zmagovitega viteza.

Boj je bil kaj hud. Oba viteza sta bila zelo večša junaka.

«Saj ta je naš ovčar!» je Rosica tlesknila z lepimi belimi rokami. Sestri sta se ji smejali:

«Ovčar — ? Tale — ? Kraljič kakov, ne pa ovčar! Le pogelj, kako lepa mu je postava, kako trdne in vendar ljubke so mu vse kretnje in kako se zna bojevati!»

Kar je zmagoviti vitez omahnil s konja, glasni klici so pohvalili novega zmagovavca, a ta je milo pogledal le kraljično Rosico in zdirjal z bojišča.

Ko je ovčar prignal zvečer ovce domov, je še vse mesto govorilo o junaku v bakrenem oklepu.

Prihodnji dan je na rezgetajočem belcu pridirjal vitez v srebrni opravi in s srebrno sulico, zmagal in pobegnil, čeprav so mu zastavljali pot.

Kraljična Rosica se ni mogla znebiti misli, da je skrivnostni zmagovavec vendarle njih ovčar, a ko ga je zvečer videla za ovcami, se je čisto zbegala od samih dvomov.

Tretji dan je na rdečem, ko sam živi ogenj skočnem konju pripeketal vitez v zlati opravi in z zlato sulico, hitro zmagal in zdirjal proč, a neki premagani vitez je vrgel za njim sulico in ga ranil v stegno.

Vse mesto je govorilo o neznanem junaku, kralj sam ga je dal iskat po vsej državi.

Kraljična Rosica pa ni več dvomila, ko je zvečer videla ovčarja, kako šepa za čedo. Svojo misel je povedala kralju, ki je precej šel z njo, da bi videla, kaj ovčar počne.

Ovčar si je izpiral in prevezaval rano na stegnu in ni več mogel zatajevati resnice, ki jo je kralj terjal.

«Zakaj služiš za ovčarja, ko si bogateji od mene samega?» se je kralj čudil.

Mladenič je zardel, pogledal kraljično Rosico in rekel:

«Ker ti rad služim, o kralj.»

Kralju je bil odgovor všeč, a vprašal je še dalje: «In zakaj si zmerom pobegnil po zmagi nad vitezi?»

Mladenič je še bolj zardel, gledal zdaj kralja, zdaj kraljično Rosico, ki je tudi zelo rdela, naposled je priznal:

«Ker se nisem upal snubiti kraljičen.»

«Junak si, rad ti dam, katero hočeš.»

«Snubim torej tisto, ki je najlepše negovala cvetke, ki sem jim jih nosil.»

Kralj je ukazal, da so vse tri kraljične ovčarju pokazale cvetke.

Cvetke kraljične Danice so bile suhe in zaprašene, kraljična Zora je mogla pokazati le uvele in pomečkane, a kraljična Rosica je imela sveže in dehteče, kakor bi jih bil kdo pravkar utrgal.

Mladenič se je kralju priklonil in prosil:

«Če res smem, kraljično Rosico snubim!»

«Ženin in nevesta, objemita se!» se je kralj s solzami v očeh smehljajal.

Mladenič je postal prvi kraljev vojvoda in po kraljevi smrti tudi kralj vsega kraljestva.

Fran Žgur :

Pojdimo tja na gorico!...

Pojdimo tja na gorico
bomo čuli peti ptico,
pesem zvonko kot zlato;
tam Marija ziblje sina,
poje pesem: aja, nina —
Slišni dete v sèn oko!

Zlat krilatec cvetke nosi,
že jih krog zibelke trosi,
kakor mu velj je Bog;
glej, Marija te zagrne,
kot v noči temine črne
skrije cvetko temni log.

Šlo je dete na gorico,
sliši tam že peti ptico
in z Marijo govori;
tiho in pokojno diha,
kot da je molitev liha —
dete drobno v zibki spi...

Ksaver Meško :

Pomlad.

Ves svet ena sama pesem
presladkih je melodij —
o srce, odpri se široko,
in žejno jih pij in pij!

Ne veš, še li dočakaš
bodočo pojočo pomlad,
mogoče objemal tedaj te
že groba bo molk in hlad.

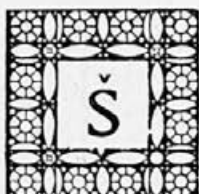

A. Sirk: Ribiči šivajo mreže.

Pastuškin :

Pečar Šimen.

imnu šola ni posebno dišala. Ni bil med najslabšimi, a tudi odlika ali pohvala ga ni nikdar doletela. Učil se je toliko, da mu ni bilo treba posedati po dve leti v enem razredu. V šoli se je zdelo, da pazi; a pazljivost je bila često le navidezna. Rad se je zagledaval v slike na steni, v muhe na stropu ali v šolsko peč.

Od vseh naukov si je najbolj zapomnil tistega, ki pravi, da se hude zime rade vračajo v pravih razdobjih.

«Če je taka,» je pomislil, «nam pomaga edino le peč.»

Starši bi ga bili radi videli gospoda in so ga dali v mestne šole. Pa tudi tukaj se je Šimen zagledaval v slike po stenah, v muhe in peč. Še to se mu ni posrečilo, da bi bil skromno lezel od razreda do razreda. V tretji šoli je obtičal. Profesorji so staršem razložili, da se Šimen in latinščina gledata kakor pes in mačka. Zato ga je oče vzel iz šole.

«Kaj pa zdaj?» ga je ošinil z očmi.

«Za pečarja me dajte,» je zinil Šimen.

«Za pečarja?» se je čudilo očetovo lice in oko. «Ljudi tega poklica je kmalu zadosti. V naši vasi ni nobenega, pa vendar še nismo zmrznili. Kaj drugega si izberi.»

Šimen je molčal. Doma je povedal tudi materi, da bi rad postal pečar. Mati je rekla:

«Lej ga, lej ga; ne kmet noče biti ne gospod.»

Šimen je videl, da njegova namera staršem ni pogodu. Ni jih maral več prositi, ker se mu je zdelo, da bi bilo zaman.

Nekega jutra se je skrivaj praznično oblekel in zavil za oglom v mesto. Poiskal je pečarja v neki stranski ulici, koder je prejšnje čase hodil v šolo in postajal pred pečarjevo delavnico. Ponudil se je za vajenca.

Mojster ga je stresel za rame:

«Čigav pa si, fant? Ali nimaš ne očeta ne matere ne varuha?»

«Imam očeta in mater, a mi ne dovolita, da bi delal peči,» je povedal Šimen.

«Če ti starši ne dovolijo, ti jaz tudi ne smem,» je rekel mojster. «Le brž se vrni, odkoder si prišel. Drugače te kot ubeglega potepuha orožniki poiščejo.»

Šimnu je bilo hudo. Orožnikov se je bal.

«Kaj pa, če bi se vrnil z očetom?» je vprašal.

«Če prideš z očetom, bomo videli,» je odvrnil mojster.

Šimen je odšel.

Doma so ga bili medtem pogrešili. Klicali so ga in iskali, a Šimna ni bilo. Krog poldne se je oprezno priplazil v kuhinjo in povedal materi, kod je hodil.

Oče ga je pri kosilu hudo oštel. «Nič ne bo,» je pomislil Šimen; «ne bodo me dali v mesto.»

Potrt in otožen je nekaj dni stopal za domačimi kravami in teleti. Tedaj se ga je mati usmilila. Rekla je očetu: «Za pastirja ne bo, za kmetovanje nima veselja, za učenje pa glave ne. Pa ga dajmo za pečarja, če ga to veseli. Vsak poklic redi moža, ki svoj posel dobro zna.»

Oče je še nekaj dni mrko gledal, nato pa se je vdal:

«Naj pa bo, če ni drugače. Če noče ne zemlje preobračati ne peresa sukati, naj pa ilovico maže.»

Spet se je Šimen praznično oblekel in oče ga je odpeljal v mesto. Mojster ga je rad sprejel, ker se mu je zdelo, da kaže Šimen veselje do dela.

Oče se je vrnil domov, Šimen pa je začel še tisto popoldne ilovico gnesti. To je bil čisto drugačen Šimen nego prej. Nič več ni leno postajal, delal je pridno in urno, karkoli mu je mojster ukazal.

Prihodnjo jesen ga je mojster vpisal v obrtno večerno šolo. Šimen je z veseljem risal peči in pečnice, vrata in ognjišča. Pri mojstru pa je po svojih risbah tudi delal.

Čez malo let že ni bil več vajenec. Mojster ga je rad sprejel za delavca. Zdaj si je Šimen sam služil vsakdanji kruh. Peči je znal tako dobro delati, da ga je gospodar pozneje povišal za prvega delavca. Vsako novo peč je prav temeljito premislil in preizkusil. Tako se je v nekaj letih nenavadno izuril in iznašel novo peč, ki je imela prikupno obliko in ji je bilo treba malo goriva, da se je ugrela. Pokazal je načrt svojemu mojstru in ta je bil zanj tako navdušen, da je sprejel Šimna za tovariša.

Do gospodarjeve smrti sta vkup delala in peči prodajala. Nato pa je postal Šimen samostojen lastnik znamenite pečarne in je s pridnim delom zelo obogatel.

Neko jutro je ukazal svojim delavcem, naj naložijo prekrasno peč na tovorni avtomobil, in odpeljal se je z njo v rodno vas. Očetu in materi, ki so ju bila leta že malo upognila, je dejal:

«Ker sta uslišala mojo prošnjo, vama zdaj postavim novo peč.»

In res jima jo je postavil. Poslej je vse zime veselo gorela.

Thea G. :

Otrok in igrače.

Vprašanje, kake igrače treba nuditi našim malim, da jih z njimi popolnoma zadovoljimo, se zdi večini vzgojiteljev brezpomembno in docela nepotrebno. «Saj igrač so polne izložbe velikih in malih trgovin, bazarjev in stojnic,» menijo; «treba le nekaj denarja, kupiti igračko in naš otrok bo zadovoljen.»

Da, igrač je dovolj na svetu; ne poidejo niti za Miklavža, niti za Božič, tudi za piruhe ne. Toda kake so te igrače! Izdelane večinoma v tvornicah so skrajno neokusen posnetek vseh onih predmetov, ki obdajajo otroka v vsakdanjem življenju, n. pr. tramvaj, avto, lokomotiva, konjiček, vojak, kravica, pastirček itd. Po vseh teh igračah hrepeni otrok z vso silo svoje duše le takrat, ko stoji pred izložnim oknom, in navdušijo ga ti kupljeni predmeti do vznichenosti navadno samo prvi dan. Tedaj je vsa hiša polna njegovega veselja, krika in beganja sem in tja. To veselje pa se že naslednje dni poleže. Otroka ne zanima več igračka v toliki meri po svoji zunanji obliki, on hoče tudi vedeti, kaj skriva v svoji notranjosti. Vse tisto, česar otrok ne more zaznavati s peterimi čutili, pomeni zanj nekaj skrivnostnega, nekaj, kar mora na vsak način odkriti. Kaj bo storil naš mali? Šel bo v skriven kotiček, kjer je varen pred radovednimi pogledi skrbne mamice, poiskal si kako orodje ter pričel z njim vrtati in zbadati v igračko toliko časa, dokler ne bo prodrl v njeno notranjost. V tem trenutku, ko je igrača razdrta, polomljena in uničena, spreleti otroka čustvo zmago-slavja, kakor onega, ki je odkril novi svet. In glej! Pred očmi malega radovedneža leži igračka, vsa drugačna kot je bila videti od zunaj. Polna je vijakov, žebličkov, zaponk, žic in kolesčk! Otrok se čudi, strmi, tipa in ogleduje. In ko je končal to pregledovanje, položi mirno igračko v kot z zavestjo, da je opravil potrebno delo.

Tako je storila konec igračka, ki je bila še pred par dnevi predmet občudovanja in radosti. Pa to še ni vse! Gorje našemu malemu, ko privleče mamica na beli dan polomljeni avto ali pa vojaka brez glave in rok! Razdejaču navije ušesa, da so rdeča kakor velikonočni piruhi. Zastonj ji bo mali ihté dokazoval, da je hotel le pogledati, kaj je v igrači — nič ne velja —, «igrača stanejo denar», vpije varčna mati. S tem nerazumevanjem otroške duše pa mu nezavedno zruši svet njegovih sanj, njegove domišljije. Tako zgubi otrok polagoma veselje do igrač, in naj so še tako umetno sestavljene, jih pušča, da ležijo mrtve v kakem samotnem kotu.

Otrok je po svoji naravi sila radoveden. Hoče vse videti in vedeti. Zanima se za okolico, zahteva vedno nekaj novega, neznanega za svojo duševno hrano. Vse to je znamenje zdravega hotenja in otroške sile.

«Toda» — bodo ugovarjale matere, ki žele, da bi otrok nikdar ne strgal obleke, nikdar ne umazal srajčke in nikoli polomil igrače —, «ali kupujemo igrače zato, da jih otroci takoj uničijo in zavržejo?»

Poslušajte, dobre mamice! Dajem vam dober nasvet. Ne kupujte otrokom igrač, zlasti ne onih dragih in umetnih, temveč pustite, da si jih sami izdelujejo. Tudi v najrevnejši hiši se najdejo škatlje, par starih žebličkov in drugo zavrženo šaro, ki jo otrok lahko porabi za igračo. Tudi kak kotiček se dobi zanj, kjer lahko nemoteno vrši svoje delo. S tem, da otrok sam izdela igračo, se obenem zaposli. V delu, ki mu ni več samo zabava, občuti že smisel za resno in strogo uveljavljanje svojih zmožnosti. Ali še nikoli niste videli otroka pri delu? S kako gorečnostjo, s kako skrbnostjo zabija v les žebličke, kako vam žaga, pili, seka, reže! V takih zanj svečanih trenutkih umre ostali svet. Ko bi videle matere svoje otročiče v takem razpoloženju, nikdar bi jim ne kupile kake igrače.

Otrok pa ne vrši samo telesnega dela. Pri delu se navadi tudi misliti in živeti z njim. V vsakem predmetu, ki mu služi kot vporaben sestavni del igrače, skuša določiti njega praktičen pomen. On ne bo samo posnema predmeta, kakršen je v resnici, temveč bo povdarjal njega bistveno ter primitivno obliko. Ko je igrača zgotovljena, jo mali zbudi k življenju, vdahne ji takorekoč dušo.

Vlak prične sopihati in ukati: uuuuuuu, u, u, uuuu, konjiček poskakovati: kloč, kloč, top, top, kloč kloč, voziček drdrati: drrrrr-drrrrrr-drrrrrr, avto tuliti: ta-ta, ta-ta, ta-ta, ta-ta. To niso več mrtve igrače, to je resničen svet, kjer živi naš mali, obdan neizmerne sreče in radosti, prežet zavesti, da je vse to izdelal sam. Sam! Pomislite, kaj pomeni zanj ta beseda! Zato mu nadomesti en sam lastnoročno izdelan predmet deset kupljenih, od tuje roke izdelanih. Nekateri se splašijo pred primitivno obliko teh igrač, češ da so estetično odvratne, ne pomislijo pa, da leži v njih naravni izraz otroške duše in njenega doživljanja.

Fran Žgur:

Vranci viharini...

*Vranci viharini čez nèbes letijo,
solnce jih Bog je zajel v stremen;
žarki — poslanci na zemlji pršijo,
zemljo — nevestko iz spanja budijo:
Vstani! in venec pripni si zelen!
Čelo naj bode ti s cvetjem ovito,
bujna se doigni vsa v lice in pas,
pličke ljubezni pojo zmagovito
pesem kipečo ti v blaženi čas!
Šopki — drevesa vzkipe naj v nebesa —
gora in polje židana volje
zavriskaj na glas;
svat naj, škrjanček,
čaš solčnih pijanček
k solncu po pesem gre svalovsko v vas!
V divni tej uri
zajaha naj Juri
belca v krasoto naših poljan —
Naj s sabljo zamaha
in vzklikne veselo,
glas v našo deželo:
Pomlad, dober dan!*

Fran Eržen:

Veliki prijatelji življenja.

II. Solnčna svetloba.

Kamor ne prisije solnce, pride zdravnik.

Vse boleznj postanejo v senci, vse ozdravijo na solncu.

Ital. pregovora.

Ko so se v veliki bitki proti daleko močnejšim Perzom grški borci začeli umikati, so jim pokazali ujete gole Perze, katerih obledela koža je na Grke učinkovala tako zelo, da so iznova zelo pogumno naskočili nasprotnike in jih celo zapodili v beg.

Takrat je veljalo solnce še kot božja moč, katera je delovala na njih tako nežno in koristno. Stari Grki so imeli popolno razumevanje za solnčno svetlobo kot vir zdravja in življenja. Moža z belo kožo so naravnost prezirali. Naravno zagorela koža je bila prva zahteva za vsakega Grka, blede koža pa je veljala kot nekaj nemožatega.

Grški zdravnik Hipokrat, ki je živel okoli l. 400 pr. Kr., je že poveličeval zdravilno moč solnca; v njegovih delih čitamo zdravniške predpise, ki se nam zdé popolnoma novi, a so stari že par tisoč let. Enake predpise beremo tudi od grškega zdravnika Galena. Grški zgodovinar Herodot je dal natančna navodila za solnčno kopel in je še celo spoznal, da vplivajo solnčni žarki krepilno na mišice in živce.

Zanimiva je dogodbica, ki se pripoveduje o grškem modrijanu Diogenu (412 - 323 pr. Kr.). Ko je Aleksander Veliki prišel nekoč v Korint, je obiskal tudi Diogena. Stari modrijan se je solnčil. Kralj ga vpraša, naj si izprosi kakšno milost. «Pojdí mi s solnca,» je hitro odgovoril Diogen, na kar je Aleksander stopil na stran.

Vsakdanje življenje starih Grkov in Rimljanov nam priča, da so se prav dobro zavedali blagodejnega vpliva solnčnih žrkov. Grki so si napravljali posebne prostore, postavljali so si visoke terase, kjer so se mogli kopati v solnčnih žarkih. Tudi Rimljani so hitro uvideli ugodne učinke solnčnih kopalnic, jih posneli od Grkov, prenesli so jih v Rim ter jih še izpopolnili. V marsikaterih hišah po rimskem cesarstvu je bil takoimenovani «solarij» (solnčna kopalnica). V srednjem veku so popolnoma pozabili na te zdravilne naprave, dokler jih nista iznova zopet odkrila Arnold Rikly in prof. Finsen. A. Rikly († 1906) iz Švice, je otvoril l. 1859. na Bledu v Sloveniji prvi zračni in solnčni sanatorij (zdravilišče) in

prof. F i n s e n († 1904) je v Kopenhagenu lečil s svetlobno terapijo (zdravilstvo) v svojem zavodu z velikim uspehom razne kožne bolezni. (Leta 1903. je prejel Noblovo nagrado).

Le razmeroma malo ljudi pa se zaveda zdravilne moči solnca. Solnčna svetloba je potrebna za ohranitev zdravja. Ljudje, ki v temnih ječah žalujejo po izgubljeni prostosti, so videti veli in blede; istotako tudi med rudarji ni najti zdravega in svežega lica. Jetniki in rudarji umirajo mladi. V nekaterih krajih Jutrovih dežel kaznujejo zločince s tem, da jih zaklenejo v popolnoma temne kleti, do katerih ne prodre nikdar niti žarek svetlobe. V teh groznih ječah ostanejo zločinci po več let; mnogim se omrači duh.

Zelo važno je, da so naša stanovanja kolikor mogoče svetla. Solnce in zrak morata imeti neoviran dostop. Ne-spametno je torej ovirati dostop solnca z zagrinjalom; človeška bivališča je treba tudi presolnčiti. Dokazano je, da se kužne bolezni težje iztrebijo tam, kjer stanujejo ljudje v temnih stanovanjih. Solnčna luč uniči namreč kužne kali, če jih obseva naravnost, že v nekaj urah, razpršena luč pa v nekaj dneh.

Če si hočemo dobro, ne izogibajmo se solnčnih žarkov. Oni so enako potrebni za starce kakor za otroke, za slabotne kakor za krepke, za zdrave kakor za bolne. Solnčna svetloba velja dandanes za najmenitnejše sredstvo zoper razna sušična obolenja. Tuberkuloza (jetika) napada poleg pljuč zelo pogosto tudi kosti, sklepe, žleze in razne mreže, s katerimi so prevlečene telesne votline. Pri vseh navedenih boleznih poskušajo zdravniki svojo srečo predvsem s solncem. Če je le mogoče, pošljejo bolnika v planinsko zdravilišče, kakršnih je večje število v Švici. Najmenitnejše je pač ono v L e y s i n u, visoko nad dolino. Zlasti za otroke je to pravi raj. Tudi pozimi hodijo lahko neoblečeni okoli, samo z lahkim pasom opremljeni. In še celo šolo imajo na prostem. Uspehi, ki se dosegajo z ozdravljenjem s solnčnimi žarki, so v nekaterih slučajih naravnost presenetljivi. Dr. Vedenik pripoveduje o slučaju dečka, ki ga je bila klinika na Dunaju poslala radi težke škrofuloze v švicarsko planinsko zdravilišče Davos. Pri odhodu je izgledal tako, da je vsak, kdor ga je videl, imel le to misel: prav bi bilo, če bi ga Bog vzel k sebi; gnojilo se mu je na vseh koncih in krajih, ne le iz žlez, ampak tudi iz kosti in sklepov. Po dveh letih je imel imenovani zdravnik priliko, videti ga zopet: izgledal je naravnost cvetoče. Kar ni ga bilo več spoznati. Edino le brazgotine so pričale o razsežnih gnojitvah, ki jih je bil prestal.

Prvi vidni znak solnčnega vpliva se pokaže s tem, da koža potemni in da osebi bolj zdrav izraz. Kako lepa je bila koža starih Grkov, ki so si jo pridobili s svojo gimnastiko, t. j. s svojimi telesnimi vajami, ki so jih vršili nagi na prostem zraku na žarečem solncu. Njihova barva je bila zlatorjava kot bron, njih koža je bila gladka in prožna ter mehka kakor žamet, pa istočasno utrjena. Koža, ki jo zmerom izpostavljamo solncu, je brez dvoma bolj trdna kakor druga. Da je koža utrjena ne pomeni torej, da je trda, marveč da ima sposobnost prilagoditi se raznim gorkim in mrzlim, suhim in vlažnim, mehanskim i. dr. vplivom in te prenesti tako, da namesto, da bi ti škodovali ali slabili telo, povečajo življensko moč in voljo. Med tem ko postane koža roke (notranja stran) in noge (spodnja stran) od obrabe in drgnjenja trda in roženasta, ima koža ostalega telesa nasprotno posebnost: postane mehkejša, čim bolj jo drgnemo in jo izpostavljamo vetru in solncu.

Pred vsako solnčno kopeljo namaži se krepko z oljem. Komaj si je misliti, kako omehčana in zdrava postane koža s tem negovanjem, zlasti če pri tem drgnemo kožo (frotiranje). Znano je, kako zelo so cenili stari Grki oljenje. V oljenju vidimo lahko eno izmed najvažnejših pospešb za solnčno kopel. Kožo je treba brezpogojno pred vsako kopeljo namazati z oljem. Opazili bomo, da se bomo v solnčni kopelji mnogo manj petili in da ne bo nastopil mnogokrat opazovani pojav utrujenosti od solнца; osobito učinkuje tudi oljenje pomirjevalno na živee. To vedo prav dobro tropična ljudstva. Koža je eden izmed najvažnejših organov našega telesa, zato jo moramo držati zdravo. Ne moremo si misliti, koliko solнца se lahko prenese z oljeno kožo. Surén pripoveduje o svojih učencih, približno 70 odraslih, o katerih velik del ni nikdar bil nag na solncu. Po 10 dneh so se že solnčili od jutra do večera goli na prostem. Mnogi so ostali še tudi opoldne od 12. do 15. zunaj.

Prvih 8 dni se solnčimo le predpoldne ali pa popoldne in sicer pol ali eno uro. Ne smemo se najprvo izpostavljati opoldanskemu solncu. Začetnik naj menja solnce s senco. To prijetno menjavanje se priporoča v največji vročini (poleti) vsem. Dalje menja j vsakih 10—15 minut svojo lego, da ne solnčimo telesa enostransko. Priporoča se mnogim, da glavo zavarujejo z lahkim pokrivalom, zadostuje tudi robec. Začetniki naj ščitijo oko, v splošnem naj se v solnčni kopelji pri čitanju in pisanju drži papir tako, da se ne blešči.

Jutranje solnce učinkuje kemično ugodneje na telo. Zato ima jutranje solnce najdragocenejšo moč. Solnčni

žarki (ne solnčna gorkota) so, ki tako blagodejno vplivajo na kožo in s tem na vse telo. V začetku kopalne dobe se izogibaj, da solnce kože preveč ne ožari. Če se v prvem času solnčne kopelji koža preveč razkroji, se priporoča solnčno kopelj nekaj časa prekiniti, dokler ne odleže bolečina. To kožno vnetje naj ostane suho. Ta pojav je le začasen; ko se lušči ožgana koža, se je tvoril nov, svetlobe navajen, s krvjo prenapolnjen in trden organ. Koža je enako kakor pljuča organ, ki čisti kri. Močno kožno vnetje pa, ki nastopa le vsled popolnega neuvaževanja vseh pravil, zna imeti še celo kot posledico bolešno povišanje telesne temperature.

Hlajenje razgretega telesa naj se izvrši najprvo na zraku. Popolnoma napačno je, zlasti za začetnike, neprestano obžarjenje solnca menjavati s kopanjem v vodi; to ne utruji le nenavadno vsega telesa, temveč draži tudi kožo zelo občutno. Tudi ni dobro solnčiti se s praznim ali pa s polnim želodcem (2 uri po kosilu).

Pri dolgi solnčni kopelji naj si prizadeva vsak vaditi nekaj telesnih vaj. Da ima solnčna kopelj najboljši uspeh, se morajo v miru po načrtu menjavati telesne vaje, kakor tudi solnce in vročina s senco in hlajenjem. Ako začnemo po malem solnčne kopelji, se bomo ognili vsem neugodnostim in telo bo — predvsem živci in kri — osveženo in okrepčano.

Merilo, ali se pravilno jemlje solnčna kopelj, je največje telesno zadovoljstvo in zvišano radostno občutje.

Luč v puščavi.

Bilo je meseca aprila, 1873. leta, ko se je po samotni pokrajini, južno od Bangnadskega jezera, v daljni Afriški deželi, pomikal čuden sprevod. Gruča zamorcev, od solnca ožganih in izmučenih od trpljenja dolgega potovanja po krajih, koder ni bila še stopila noga kulturnega človeka, je s težavo brodila in si krčila pot skozi vodovje, ki ga je bil deževni čas nagnal od vsepovsodi na že itak močvirna tla tropične dežele. Hoja je bila mučna, noge so se udirale v zmehčana tla in včasih je bilo treba brodirati globoko do pasu v obširnih mlakah, ki so se trudnim potnikom stavile na pot. Vrsta popotnikov se je že skrčila za nekaj mož, ki jih je dobrotna smrt odrešila strašnega trpljenja in muk zadnjih dni. Vendar je bilo v vseh obrazih še videti trdno voljo, da premagajo vse ovire in da še pravočasno prinese na varno dragoceno breme, ki ga je četvorica črnih nosačev previdno nosila na nosilih, spletenih iz zelenega vejevja. Na mehkem ležišču, napravljenem iz trave in listja, nad katerim se je bočila senčna streha prepletenih vej, je ležal bolnik, Evropejec — belokožec, ki sta ga bila dolgoletno misijonsko in znanstveno delo v Afriki tako izčrpala, da ni njegovo slabotno telo več moglo zmagovati velikih naporov in trpljenja tega potovanja. Bolni misijonar je pešal od dne do dne tako, da

je morala družba končno še pretrgati potovanje in spraviti umirajočega pod streho male kočice, ki so jo v naglici postavile skrbeče roke njegovih črnih tovarišev.

In ko je nastopila noč prvega maja, je David Livingston, znameniti Anglež, učitelj in misijonar premnogih zamorskih plemen, izdihnil svojo plemenito dušo. Umrli je daleč od svoje domovine, v krajih, ki jim je posvetil vse svoje življenjske moči, in način, kako so njegovi spremljevalci, sami še napol divji zamorci, poskrbeli za njegovo mrtvo truplo, nam jasno kaže, kako veliko ljubezen in spoštovanje med njimi si je vedel pridobiti Livingston s svojim misijonskim delom. Njegovi možje so mrtvemu truplu gospoda in druga odvzeli ves drob, ki so ga v svinčeni škatlji zakopali pod neko veliko drevo blizu kočice. Da bi se ostalo truplo ohranilo, so ga spravili v sol, potem so ga sušili na solncu dobrih dvanajst dni in ko je postalo prava mumija, so ga zaprli v krsto, napravljeno iz drevesne skorje. Potovanje krste iz sredine Afrike do Londona na Angleškem je trajalo od meseca maja 1873. do 13. aprila 1874. Angleška država je na posebno svečan način pokopala svojega velikega sinu. Vsi stanovi so se udeležili Livingstonovega pogreba. Zastopana pa so bila tudi vsa zemljepisna društva takratne Evrope, ki so na ta način pokazala, kako važna za zemljepisno znanost so bila odkritja slavnega raziskovalca misijonarja. Tudi črnci iz daljne Afrike so bili zastopani po Jakobu Wainwrightu, mladem zamorcu, ki ga je Livingston sam spreobrnil, in kateri je spremljal velikega moža v zadnjih letih na vseh njegovih potih po Afriki ter bil tudi sam priča smrti njegove.

* * *

David Livingston se je rodil 19. marca 1813. v vasi Blantyre, blizu mesta Glasgow na Angleškem kot sin malega trgovca. V hiši očetovi se je živel ubožno in zato je moral mladi David že z 10. letom v predilnico, da bi z delom svojih rok pomagal blažiti ubožstvo družine. Z malimi prihranki od težke službe si je kupil prve knjige, iz katerih se je v večerni šoli rodne vasi učil latinščine. Zgodilo se je večkrat, da mu je mati kasno v noči odvzela knjigo, nad katero je deček bdel dolge ure, ker se je bala, da zbolí. Saj je moral že zgodaj zjutraj na delo v predilnico, kjer je pretikal niti na statvah do kasnega večera. Do šestnajstega leta se je deček izobrazil v srednješolskih naukih in je še zraven rad prebiral učene spise, posebno pa spise raznih potovanj. Med delom in učenjem je v njem dozorel sklep, da se posveti misijonskemu poklicu, da bi mogel tako uspešno koristiti človeškemu rodu. Takrat je mislil na delovanje med Kitajci in se je zato izpopolnjeval v prirodoslovnih, zvezdoslovnih in zdravniških naukih. V poletnih mesecih je delal v predilnici, in si je vsekdar prihranil toliko denarja, da je mogel pozimi v Glasgowu poslušati razna učena predavanja. Tu se je tudi seznanil z nekimi člani «Društva protestantskih misijonarjev» v Londonu, med katerimi je bil Moffat, ki je dobil poseben vpliv na mladega Davida. Doktor Moffat je bil že misijonar v Afriki in je Livingstona tudi pridobil za tako človekoljubno delo.

Ta se je tedaj decembra 1840., po dokončanih naukih, odpeljal iz Angleškega v južno Afriko, kjer je z malimi presledki ostal do svoje smrti, dobrih 33 let.

Prvo Livingstonovo potovanje po srednjeafriških divjih pokrajinah je trajalo zdržema polnih 16 let, od 1840. do 1856, in nam ga je misijonar

sam opisal v knjigi «Potovanja in odkritja nekega misijonarja v južni Afriki», ki je izšla v Londonu leta 1857., takrat ko se je Livingston prvič vrnil v domovino. Njegovo delo med divjimi zamorskimi rodovi je bilo vsestransko. Bil je obenem učitelj, misijonar in zdravnik, ki je skrbel za dušni in telesni blagor svojih divjih gojencev. Razširjal je med njimi človekoljubne in kristijanske nauke ter je hotel v njih srca zanesti seme človečanstva. Zato je tudi skušal najti ugodno pot čez vse te nepriljudne in samotne kraje, da bi na ta način vzpostavil trgovske zveze s tedanjim kulturnim svetom.

Njegova ljubezen do vseh zamorskih plemen je bila neizmerna. Z njimi je pretrpel radevoljno mnogo bede, bil je povsod in vedno zvest svetovalec, ki so mu ti preprosti ljudje tudi popolnoma zaupali. To zaupanje je izkoriščal tako, da je skušal med njimi preprečevati medsebojne boje in ropanja. V vsem, česar jih je učil, jim je bil sam najprej za vzgled. Živel je sam po svojih naukih, delal samo po svojem prepričanju. Poučeval jih je v vseh vsakdanjih opravilih, ki so za življenje koristna, posebno pa jih je seznanjal z različnimi rokodelstvi in z umnim kmetovanjem. Najbolj divji rodovi se ga niso bali, ampak so se mu bližali z zaupanjem. Največjo nesebičnost pa je Livingston pokazal s tem, da je svoje življenje izpostavil nevarnostim smrtonosnega vročega podnebja južnoafriških obrežij in celinske pokrajine.

Poročilo o svojem prvem afriškem potovanju je Livingston spisal doma na Angleškem, kjer je ostal dobro leto. Nato se je leta 1858. vrnil spet v Afriko ter je nastopil svoje drugo potovanje, ki je trajalo spet 6 let, do 1864. Popis teh doživljajev je podal v knjigi «Popis ekspedicije k reki Zembesi. Odkritja Sirva Nyaških jezer». Knjiga je izšla tudi v Londonu in jo je sestavil sam misijonar.

Leta 1866. se je Livingston podal na poslednje potovanje v Afriko, da bi tam raziskal še nekatere neznane pokrajine. Na tem potovanju je mnogo pretrpel in doživel je tudi nekaj mučnih neprijetnosti. Ko je došel s svojimi spremljevalci blizu Maraviškega jezera, so ga ti, splašeni zaradi poročil o krutosti zamorskih rodov, ki so prebivali v pokrajini, neke noči nenadoma zapustili. Vrnivši se sami v Zanzibar, so raznesli vest, da so Livingstona in njegovo družbo napadli divjaki, ki so vse pomorili razen njih. Vsa evropska javnost je dobro leto verjela tem novicam. Šele nekatere Livingstonova pisma, ki so priromala po dolgih mesecih v Evropo, so postavila nezveste misijonarjeve sotrudnike na laž. Misijonar sam pa je neustrašeno, obdan od še nekaterih zvestih ljudi, nadaljeval svoja raziskovanja. Še parkrat se mu je pripetila enaka nezgoda, a je vsekdar premagal vse težave, ki so se mu stavile na pot. Proti koncu 1871. leta ga je našel drug raziskovalec Afrike, Amerikanec Henrik Stanley, bolnega in zapuščenega od vseh. Vse te svoje dogodivščine je Stanley popisal v knjigi «Kako sem našel Livingstona». Ostal je pri misijonarju dobrih šest mesecev in nato sta se zaslužna moža ločila. Livingston je nadaljeval svoja afriška raziskovanja še dve leti in je tu našel tudi svojo prezgodnjo smrt na način, ki smo ga že v kratkih besedah opisali.

S kakšnimi težavami se je moral slavni potovalec boriti, kakšne nevarnosti je moral prestati, nam poda najboljši opis, ki ga priobčimo prihodnjič (iz prve Livingstonove knjige).

KOTIČEK.

Zvon.

Divaški zvon,
divaški zvon,
prav milo tvoj odmeva bron.
Črez hrib, doline in Pelar tvoj glas
doni v deveto vas.
Ko zjutraj zarja rumeni,
tvoj glas me zgodaj prebudi.
Ko poldne zopet zazvoni,
srce se mi razveseli.
Divaški zvon,
divaški zvon,
Prav milo tvoj odmeva bron.

Štok Ljudmila
učenka VI. šol. leta v Divači.

Pomlad.

Zelenje prvo iz zemlje je pognalo,
prve cvetice polja so vzcvetele,
pomladno solnce toplo je zasijalo,
povsod smejo se trate ozelenele.

Spet ptice nežne so zažvržolele,
iz zimskega so gozd zbudile sná;
oprostil se studenček skorje bele
je, vesel v strugi svoji zdaj skakljá.

Oddahnila se spet je vsa narava,
sam božji dih nad zemljo je zavel. —
Nad stvarstvom vsem mir tihi plava
in človek vsak je srečen in vesel.

L. Prah, Trst.

Odhajajočemu.

Prijatelj, pomni, ko greš v svet:
nesreča ne počiva,
pod grmom cvetja belega
se lahko kača skriva.

Odhajaš. Glej, svet prostrani
ti odprl je svoja vrata,
in upapoln ti greš skozi nje,
tja, kjer je sreča zlata.

A pazi, ko boš med ljudmi,
o, pazi se tujine,
namesto sreče lahko ti
prinese — bolečine!

L. Prah, Trst.

Moja muca.

Lepa je muca moja.

Kadar pridem domov in če kaj jem, me
prosi, naj dam tudi nji. Povem vam, kako
me prosi: vzdigne sprednje tačice in prosi.
Sedaj vam opišem, kakšna je. Siva in bela
je, vedno čista, ter se pogostoma umiva.
Kakšenkrat je prav huda name, večkrat me
tudi opraska. Pa jo prav rada imam, večkrat
jo tudi pestvam. Rada se igra zmenoj. Na
pečí spi in prede. Kadar jo pokličem: «Muca,
muca, se zbudi.

Kadar pa jem meso, hodi okoli mene in
milo mjavka. Če vse to ne pomaga, me začne
na lahko drezati s prednjo tačko in me
prosi, naj ji dam košček dobrega prigrizka.

Možetič Bogomila,
učenka V. razreda v Renčah.

Kozel — vrag.

Nekdaj je živel v Rihemberku, na Korpu,
bogataš Palek. Pravdal se je za vsako ma-
lenkost, zato je hodil vedno okrog. Tako je
moral nekega dne na Dunaj radi pravde.
Opravki so ga zamotili več, kakor je mislil.
Po končani razpravi na Dunaju je imel silno
važno obravnavo drugi dan v Gorici. Ker ni
bilo takrat še avtomobilov in vlakov, mu je
dalo misliti. Zvečer je šel v gostilnico, da bi
povečerial. Zašel je tam v družčino črnošol-
cev. Med drugim jim je potožil tudi to, da
bi se rad znašel drugega dne v Gorici. Črno-
šolec razmišlja in odgovori, da se to lahko
zgodí, le da bo še precej opravil s tem. Palek
je bil zelo zadovoljen. Ko so dobro pove-
čerali in zalili, odpre črnošolec «črne
bukve». Dva stopita za njega in začeli so
v čudnem, nepoznanem jeziku klicati vraga.
Kmalu se prikaže vrag v podobi kozla, ki je
mígal z repkom, poskakoval in meketal. Pa-
lek je bil ves iz sebe in v strahu. Črnošolec
pouči Palka, naj kozla zajaha, toda ne sme
se ozirati ne na levo ne na desno, ako bi mu
kaj padlo. Kadar pa pride v Gorico na Travn-
nik, da mora kozla cebniti, ker drugače bo
imel sitnosti ž njim. Palek si zapne jopo,
pritisne klobuk na glavo, zajaha kozla in ga
prime za roge. To je šlo čez drn in strn, čez
hribe in doline, čez vode in čez vse grape.
Grmovje je praskalo ubogega Palka. In tako

močan veter se je delal, da mu je klobuk odneslo. Še prej, ko je zazvonilo sveto jutro, je korakal Palek po Travniku v Gorici. Na Travniku je cebnil kozla za plačilo, in hkratu ni bilo kozla nikjer. V Gorici so se čudili, kako je mogel tako hitro priti, ker so vedeli, da je bil prejšnji dan na Dunaju. Pravdo je dobil. Domači so se čudili, kako je to mogoče, a ker so bili praznoverni, so hitro raztolmačili: bili so gotovi, da je Palek v zvezi s hudičem.

Možina Josip, učenec na Brjah.

Moje spričevalo.

Meseca februarja sem dobila drugo spričevalo. Komaj sem ga pričakovala. Vedela sem, da imam dobro, ker sem vedno vse znala in tudi sem vedela, da napravim ž njim veliko veselje staršem. Najljubši predmeti so mi: zgodovina, zemljepis, prirodopis in telovadba. Zgodovina mi ugaja, ker so same lepe in zanimive reči, o katerih poprej nisem nič vedela. Fizika je tudi lep predmet, toda malo dolgočasen. Rada grem tudi v telovadnico, da poskačem s svojimi součenkami. Z veseljem se učim ne le za dobro spričevalo, temveč da se izobrazim za življenje.

Tuzar Marica,

učenka IV. raz. pri Sv. Jakobu.

Pomlad.

O snegu ni ne duha ne sluha več. Vzela je že slovo od nas. Trava je že začela zeleneti. Cvetke že silijo iz zemlje. Rade bi razprostrle svoje nežne glavice pod zlato solnce, ki jih venomer kliče in vabi iz zemlje. Pa pride črn oblak in niti solnce ga ne more predreti. Tedaj pa cvetke žalostno gledajo, ko pridejo deževne kaplje in jim omakajo nežne glavice. Pa kaj za to! Čez nekaj časa se oblak pretrga, solnčece pogleda zopet veselo se smejoč na zemljo, da se zableste v njegovih zlatih žarkih deževne kapljice kakor biseri. Marjetka se veselo igra s solnčnimi žarki, ki tudi trobentici ne dajo miru. Tako je še zaspana, pa je že morala zapustiti toplo posteljico. Zvonček, ne bodi len, je že tudi pokoncu in kliče z nemim zvončkanjem vse svoje sestrice na dan. Pod grmičkom pozdravlja z veseljem ponižna in dehteča vijolica predrago pomlad, ki je prišla v deželo.

V gozdu pa prepevajo tičice, ki so že vsi zimo tako težko čakale predrage večne, katero sedaj z veseljem pozdravljajo. Drevje sicer še nima listja, toda kmalu pride oni zaželjeni maj, ko se bo odelo ne le z listjem, temveč tudi s cvetjem, kakor za svatbo.

Kamor se ozre oko, se smehlja izza vsakega grmička, izza vsake vejice, izza vsake čašice nežnega cveta ona predraga po-

mlad, ki smo jo s hrepenenjem pričakovali vso dolgo, dolgo zimo.

Zlatica Hribarjeva, I. drž. gimnazija.

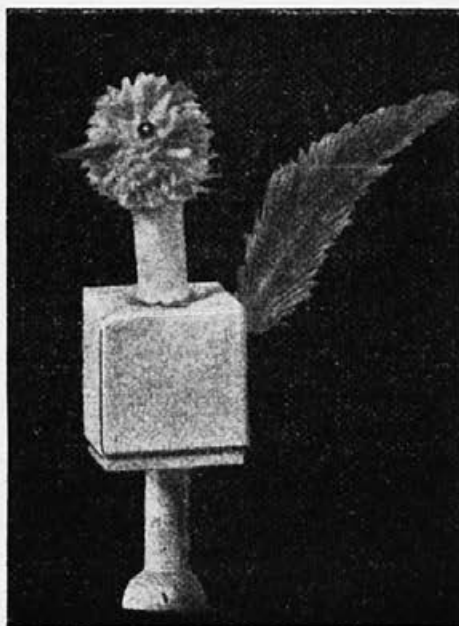
Prvi zvonček.

Radovedna sem bila, če najdem zvonček, ko sem ga šla iskat. In res! Pod leskovim grmom pri potoku sem ga našla. Kako sem bila vesela, vam ne morem povedati! Lepo sem ga nesla domov. Doma sem ga rahlo položila v kozarec vode, da ne uvene. Zvonček je prva pomladanska cvetica. Vso prirodo obudi, ko začne kukati iz snega. Tudi druge cvetlice obudi iz zimskega spanja, na primer: trobentice, vijolice in druge pomladne cvetice. Vsakdo veselo pričakuje zvonček, saj oznanja pravo in veselo pomlad. Zvonček ima v zemlji čebulico, ki ima koreninice na spodnjem koncu. Iz zemlje mole sablasti listi s stebлом, ki ima na vrhu zvonast cvet; listi in steblo so zeleni. Cvet ima dva venca. Prvi je čisto bel, drugi manjši je na robu zeleno navdahnjen. Prašniki so rumeni. Zvonček štejemo k čebulnicam.

Ker je prva cvetica, ga imamo vsi radi. Včasih cvete kar v snegu, ki mu ne škoduje. Otroci iščejo posebno radi zvončke — in tudi jaz ž njimi.

Rustja Leopolda,

učenka 5. šol. leta v Dobravljah.

Petelinček.

Iz mojega dnevnika.

V soboto zjutraj je prišel neznan človek v Vrbovo. Rekel je, da je doma iz Pulja in da išče delavcev. Privabil je ljudi, da bi jim povedal, kje dobe delo. Pravil jim je, da bodo v tržiški ladjedelnici dobro plačani. Mlajši dobe po 35 lir dnevno in starejši po 65 lir. On je zapisal vsakega, ki je hotel iti na delo. Za aro je moral plačati vsak po 5 lir, ali kakor je hotel kateri dati. Tako jih je namrkal lump. Potem je šel v Vrbovo, da bi tam poskusil svojo srečo in tudi tam so se dali vjeti nekateri temu goljufu. Še bi bil šel naprej, da ni k sreči še o pravem času prišel neki loncevezec in jim povedal, da jih hoče le grdo opehariti. V Vrbici ga je gostilničar vprašal, kje ima pravico, in ko se ni mogel z njo izkazati, so nekateri zahtevali denar nazaj, a je hitro pobežnil. Bežal je nad vami v goro. Zbrala se je skoro vsa vas Vrbovo in nekateri so tekli za njim, da bi ga ujeli. Pot je nanesla tudi orožnike prav tisti čas v vas, ko so lovili tega človeka, in so jo tudi oni udarili za njim, a zbežal jim je in se skrivil v borovce. Štirideset lir pa jim je vendar le odnesel.

Franc Štemberger,
učenc V. raz., Vrbovo.

Nesreča blizu naše vasi.

Bila je jesen. Ljudje spravljajo poljske pridelke. Ko so jih končali spravljati, hodijo po listje in po drva. Stare ženske grabijo, dekleta pa v koše nakladajo. Moški hodijo po drva.

Tako je šel neki mladenič iz Hrušice v gozd po drva. Bil je zdrav in vesel in je prepeval. Ni mislil, da se ne bo nikdar več domov vrnil. Ko je peljal domov, je bila strašno grda pot.

Na nekem strmem kraju je hotel podržati voz, a voz je bil težko naložen in je ubogega mladeniča potrl. Nobenega živega bitja ni bilo blizu, da bi ga rešil. Voz ga je tako pritislil ob skalo, da je na mestu umrl. Doma so ga čakali starši, a njega ni bilo. Tedaj so šli pogledat. Bil je strašen prizor, ko vidijo svojega sina pod vozom mrtvega. Tisti dan so bili zelo žalostni, tako, da niso ne jedli ne pili. Drugi dan so ga pokopali. Zelo so jokali.

Podgrad, 12. decembra 1925.

Kreševič Jožef.

Ujeti ptiček.

Otroško veselje so ljubí starši. Če nimajo otroci staršev, to je tate in mame, nimajo nikdar nobenega veselja.

Nekoč letošnjo zimo je prišla mama v hišo in je tiščala v roki žival. Mi otroci smo jo močno prosili, da naj pokaže, kaj ima v roki. Ona ni hotela povedati in pokazati, dokler

nismo sami uganili. Imela je v roki ptička. Nisem vedela, kako se je imenoval. Vsak ptič ima svoje ime. Imena tega nisem vedela. Majhen je bil in lep. Imel je dolg rep in dolg kljun. Tata je rekel, da je prišel iz gozda v hudem mrazu in sedaj da je tu ostal.

Ta čas gresta mimo dva dečka. Pri oknu opazita ptička, ki je hotel uiti skozi šipo. Revše ni vedelo, da je šipa neprodurna. Dečka prideta v hišo. Prvi deček ga prime v roko in vpraša očeta, koliko da zanj. Drugi deček, ki je bil bolj prebrisan, zagrabí ptička in reče očetu: «Za koliko mi ga prodate?» Tata nekoliko pomisli in reče: «Za 20 stot.» Deček ga vzame in gre domov.

Ko sta odprla vrata, je šlo z njima naše veselje — ptiček. Povpraševali smo tate, zakaj da je prodal ptička. On je molčal, ker se mu je zdelo, da se je prenagil. Pozneje mu je bilo še težje, ko je videl, da mu deček ni donesel obljubljene kupnine. Menda mu je tudi ne prinese več.

Vrčon Angela,
učenka v Dobravljah na Vipavskem.

Šolska veselica v Novakih.

19. marca 1926 je bila pri nas šolska veselica. Med drugimi so tudi igrali trodejanjo «K mamicí». Igra je res nekaj lepega in jo hočem tudi tukaj nekoliko opisati: Marjanček in Milica sta neboljgjeni sirotici brez ljubeče mame, ki ju je zapustila še tako mlada na tem svetu. Hudi stric ju zmeraj tepe. Volkodlak ju zmeraj zalezuje, Marjanček in Milica ne moreta biti brez mame, za to se podasta na potovanje na zvezdico. Kraljica Vilislava s svojimi dobrimi vilami in palčki ju spremlja na težkem potovanju. Volkodlak tudi ne miruje s svojimi hudobnimi vilami in škrtati. Po vsej sili hoče dobiti otroka v svoje kremplje, a to se mu ne posreči, pač pa le toliko, da sta prišla Marjanček in Milica zopet stricu v roke. To se je namreč zgodilo tako: Hudobne vile so zbudile strica, ki ga je bila Vilislava uspavalna s svojo uspavalno travo. Ta ju je našel speča v gozdu. Kraljica, žalostna nad to krutostjo, se grozno maščuje nad vsemi onimi, ki so kaj zalega storili otročičema. Grozne smrti umrje Volkodlak z vsemi svojimi privrženci. Vilislava še ne miruje, hoče tudi pripeljati Marjančka in Milico k mamicí na zvezdico. Zato pošlje po angela smrti, da ugasne nit življenja otročičema na tem svetu. Nato prideta angela večnega življenja, ki zbudita Marjančka in Milico v večno življenje. Prerajena v večnem življenju stečeta Marjanček in Milica svoji ljubljeni mamicí nasproti.

Tu je nekoliko opisana igra. Ta igra res dvigne človeka v neko nadnaravno življenje. Udeležba je bila velika. Po končani prire-

ditvi sem se podal domov z mislijo, da nekaj od te prireditve tudi napišem ter pošljem »Novemu rodu«. To sem tudi storil.

Flander Janko, Novake.

Spomladi v gozdu.

Zeleni Jurij že jaše po Goriški dolini. Tudi mi bomo kmalu videli njegovo okrašeno kapo. Kmalu prinese k nam zelenje. Ptiči priletavajo k nam kakor snežinke po zimi. Res je prihajal po Soški dolini. Sedaj je že ozelenelo drevje in vsa priroda.

Dan je bil lep. V zraku so letali ptiči, ki so že skrbeli, kje bodo naredili gnezda. V gozdu je bilo vse pomlajeno. Hodili smo med drevjem in opazovali prekrasen gozd. Travnica je poganjala in nam je zrastle nove veselje iti na razgled. Učitelj je bil vedno dobre volje, ker smo še precej pridni. Težko smo pričakovali, ali prišel bo že maj, zeleni Jurij.

V nedeljo popoldne sem šel v gozd. Hodil sem po gozdu in ogledoval majhno smreko. Glej, jo! Kako se drži modro, kakor kraljica, sem si mislil. Hodil sem po gozdu dalje in se ustavil šele na vrhu nekega hriba. Hladen veter je pihal in ptič je plaval v zraku. Moja misel se je vedno bolj zatopljala v jasno nebo. Sedaj sem plaval že nad oblaki. Gledal sem v oblake. Oblak se je svetil kakor zlato. O mraku sem se vračal domov. Bil sem vesel in poln poguma za vsako reč. Zvezde so že svetile, ko sem šel skozi vas. Luna je svetila blede in zemlja je bila vsa v nočni krasoti. Stopil sem črez prag domače hiše. Sedel sem za mizo in si obrisal čelo. Truden sem legel spat. Sanjalo se mi je o pomladi.

Janko Bizjak,

V. r., Kal nad Kanalom.

Kdor zna, pa zna.

V nekem brlogu je imel volk svojo družino: volkuljo in dva mladiča. Bili so prav zadovoljni, ker vsak dan je prišla kakšna žival pred brlog in jo je oče volk ulovil in zadavil. Nekega dne, ko je davil volk neko divjačino, je gledalo dvoje žarečih oči v brlog. Bil je lev. Ko je vse prevohal, je glasno zarjul, da so volkulja in mladiči padli v omedlevico, a volk je skočil pred brlog, kjer je zagledal grozno zver.

Vprašal je leva najprej v svojem jeziku, kaj hoče. Toda lev je zopet samo zarjul. Tedaj si je volk spomnil, da ga je rajni njegov oče naučil levjega jezika.

Vprašal je tedaj leva v tem jeziku:

«Kaj hočeš?»

«Pojesti tvoje mladiče,» se zadere lev.

«Pa jih ne boš,» mu ugovarja volk.

«Kdo mi brani?» še zarjove lev.

«Jaz,» se je razkoračil volk.

«Kaj, ti revče, mi boš branilo?» je vprašal, presenečeno lev.

«Pa kako? Povej mi! ga vpraša lev.

«Da, jaz!» korajžno sikne volk.

«Ta bi bila pa res lepa, da bi ti še povedal,» pravi volk.

«Zdaj vem, kako si hotel braniti,» pripomni lev in odide.

Volk je bil vesel, da je lev odšel. Zato je zapel pesmico: «Kdor zna, pa zna.»

France Blažko,

učenc V. razreda v Lokavcu.

Prvi lastavici.

Lastavica, drobna ptičica, dober dan!

Kje si bila, kam pa greš čez poljsko plan?

Letos vidim, da najprva letaš preko teh livad in si prva nam prinesla lepo solnce in pomlad.

A ko ti nas zapustiš in odideš v južne kraje, takrat pride huda zima čez doline in čez [lgaje.

Jaz ne bom te uzrl, ko bo skrilo daljno te [lobzorje.

tada v mislih te bom spremljal čez široko [morje!

Igor Samec.

Moje najljubše opravilo.

Skozi trnje se vije pot življenja. Usoda ne prizanaša nikomur s trpljenjem, nikomur ne nastilja samih cvetk na pot. A človek bi moral obupati če ne bi imel nikakršnega razvedrila, h kateremu se zateče v težki uri.

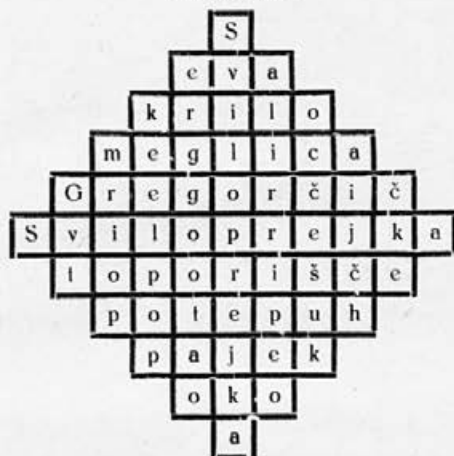
Izmed vseh stvari je meni najljubši vrt. Mama to dobro ve, zato mi odkáže vsako leto gredo, kamor vsadim raznovrstne cvetke, ki so mi najmilejše. Z vso ljubeznijo jih gojim in zalivam. In ko priklizejo prvi cveti, tedaj posedam v prostem času s knjigo v roki pri njih. Vse tajnosti srca, ki jih skrbno čuvam, da jih ne sliši sovražno uho, razkrijem njim. Ko mi razjeda dušo večasi tiha bol, ko se mi zazdi življenje tako pusto in nično, ko se čutim osamljena, tedaj potožim svojim ljubljankam.

Zdi se mi, da me razumejo, saj povešajo, tako oložno glavice in me gledajo tako prijazno, toplo, kot bi me hotele tolažiti. Vem, da čutijo za mano, zato mi postane srce lažje.

In če prekipeva srce v burni radosti, tudi to povem cvetkam, saj se razvesele tudi one. Moj vrtiček je hram, kamor zakopljem vsa čuvstva srca pred zlobnim svetom. Nad njim se še ni ustavil temen oblak, med moje cvetke še ni zavel strupeni dih pokvarjenosti, ni jih še posmodila kruta slana. Presrečna nežnost in ljubeznivost, iskrena zvestoba in jana čistost vlada tu. V mojem vrtičku ni prostora za nobeno slabo misel. Zato se mi razvedri čelo, ko stopim v ta dom miru, zato pozabljam v sredi svojih miljenk vse tuže in žalosti, zato mi postane tam srce mirno. Pavla Kacin, III. mešč. raz. v Idriji.

Rešitev ugank iz 7. štev. Novega roda :

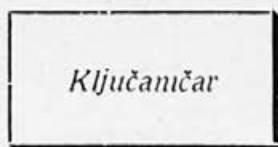
I. Demant.

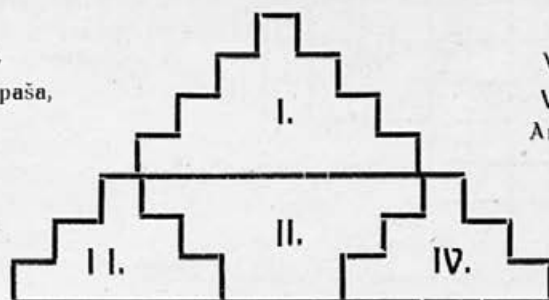
II. Istopisnica.

i	v	e	r
v	i	n	o
e	n	a	k
r	o	k	a

III. Posetnica.

IV. Sestavnica

V. Veriga.

leta, laca, capa, paša,
šakal.

VI. Rebus.

Velike Poljane.

VII. Uganka.

Anica in piščeta.

Vse so rešili :

Trst: Emil Lipovec, France Blažević, Josipina Lipovec, Dragica in Danilo Širca, France Sosič, Milan Bradač, Viktor Kerševan, Stanislav Tomazič, Josip Samec, Marija in Marij Začar, Slanislav Bembič, Emil Blažević, Danila Deško, Josip Germek, Danilo Babič, Rudolf Blažič, Libera Babuder, Lidija Mužica, Josip Skerl in Valter Velušček, Amalija Valenčič, Emilija Šuligoj, Emini Sudič, Vladimir Cač, Miroslav Rydval, Danilo Gregorčič, Viktor Dodič, France Gerdevič, Marija in Alojz Švagelj, Henrik Simonič, Danilo Turk, Lidija Mrak, Pavel Koren, Vojsko, Jolanda in Sergi Štok, Danilo Marinčič, Marta Godina, Stanislav Breznik, Josip Šuligoj, France Ščurek, Aleksi Pertot, Pavla Potrata, Zora Gombač, Frančiška Grmek, Stanko Torjan, Henrika Škodnik, Danila Vidmar, Alojz Šantelj. — Št. Vid nad Ljubljano: Starman Metod, Ceferin Emil, Brenk Franc. Nabrežina: Anica Gulič in Nada Nemeč. — Rojane: Danilo Čebtron, Karel Turk, Dušan Milavec. — Čepovan: Tonči Kofol in Marica Mlekuš. — Tolmin: Mirko in Roža Uršič. — Novaki: Josip Raspet. — Spodnja Idrija: Pavla Bizjak, Zalka Zelenc, Rozi Močnik. — Kobariid: Anica Volarič, Zora Gruntar, Lora Makarovič, Vida Uršič. — Barkovlje: Olga Špilar. — Novaki: Flander Janko in Marica. — Trnovo pri Kobariidu: Fon Jože. — Sežana: Krohne Štefanija. — Ledine: Buh Milka, Likar Ivana, Pivk Milka, Mezek Matej. — Žiri: Denis Lapaine. — Ložice: Perfeta Perina.

Deloma so rešili:

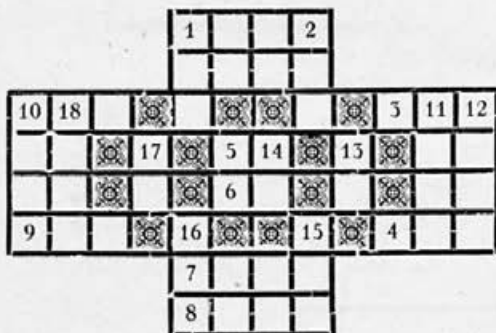
Trst: Danilo Štekar, Vojko Pulger, Vojko Mužica, Josip Ludvik, Rudolf Križman, Ernest Turko, Josip Cucek, Danilo Durnik, Albin Jelerčič, Zvonimir Poropat, Radivoj Škarabot, Avgusta Poropat, Danilo Vatovec, Mari Čendak, Marija Jelušič, France Ažman in Mari Bernetič, Ladislav Sekač, Filip Turk, Vincenc Štokelj, Milan Stare, Nada Zadnik, Avgust Skočir, Vladimir Daneu, Miroslav Štokelj, Avgust Castellani, Nada Vrčon, Ada Mekler, Marica Steinberger, Bernard Semerl. — Idrija: Ivan Grošelj, Pavla Moravec, Marija Kosmač in Pavla Alič. — Z ad l o g: Frančiška Rupnik, Helena Jagoda, Ludovika Likar, Milka Zajec, Pavla Semrl, Lea Kontelj. — Sv. Lucija ob Soči: Marega Ignac. Prosek: Cibic Karl. — Kontovelj: Štoka Ernst.

Izžrebana (za 6. številko): Ivana Bogataj na Ledinah.

UGANKE.

I. Križanica.

Otokar Rular, Trst.

Vodoravne vrste: 1 ptič — 2 domača žival — 3 ima vsako živo bilje — 4 koristna rastlina — 5 nikalnica — 6 vzklik — 7 ptič — 8 del voza — 9 vezalni veznik — 10 ptič.

Navpične vrste: 1 riba — 2 žensko ime — 5 vzklik — 10 del telesa — 11 del telesa — 12 moško ime — 13 ima vsak človek — 14 vzklik — 15 slabo dejanje — 16 strelne priprave v starih časih — 17 vrsta žita — 18 žival.

II. Kvadrat.

Josipina Lipovec, Trst.

l	p	i	b	c
i	IV.		o	
d			m	
o			o	
š	Prečitaj!		n	

IV. Šaljivo vprašanje.

Igor Samec, Trst.

Kaj je po sredi v Trstu?

III. Posetnice.

Ivo Z. Prednik

o. F. T. Fogar

Toma K. Levec

Rešitev je poslati do 20. maja 1926. — Izžrebani rešilec bo nagrajen.

„NOVI ROD“ izhaja vsak šolski mesec in stane letno 10 L. — Poedina številka po 1 L. Uredništvo in uprava: Trst-Trieste, Via Udine št. 35, III. — Odgovorni urednik: Pahor Josip. — Izdaja „Zveza slov. učil. društev“ v Trstu. — Tiska Tiskarna „Edinosti“ v Trstu.